

HUMANITIES INSTITUTE

Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

DEVE GÖZÜ / BOTOGÖZ BULAK (1961)

Cengiz Aytmatov (1928–2008)

Kaynakçalar:

Kitaplar:

Aytmatov, C. (2014). *Botogöz Bulak*. İçinde A. Akmatalliev (Haz.), *Cengiz Aytmatov'un eserleri* (Cilt 3). Uluu Toolor.

Aytmatov, Cengiz. *Deve Gözü*. Çev. Refik Özdek. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2026.

Aytmatov, C. (1989). *Mother Earth and other stories* (J. Riordan, Trans.). Faber and Faber.

Aytmatov, C. (1976). *Camel's Eye*. In O. Shartse (Trans.), *Anthology of Soviet short stories* (Vol. 2). Progress Publishers.

Film:

Shepitko, L. (Director). (1962). *Znoi* [Film]. Kyrgyzfilm. [YouTube video](#)

GENEL BILGI

Yazar

Kırgız edebiyatının ve Sovyet dönemi Türk dünyasının önde gelen yazarlarından biri olan Cengiz Aytmatov (1928–2008), Kırgızistan'ın Talas bölgesindeki Şeker köyünde doğmuştur. Babası Törekul Aytmatov, Stalin dönemindeki tasfiyelerin kurbanı olmuş; annesi Nagima Aytmatova ise onu zor koşullar altında yetiştirmiştir. Bu aile geçmişi, Aytmatov'un eserlerinde güçlü anne figürleri, insanın zorluklar karşısındaki direnci ve ahlaki sorumluluk gibi temaların gelişmesinde etkili olmuştur.

Kırgızca ve Rusçayı edebî düzeyde kullanabilen iki dilli bir yazar olan Aytmatov, edebiyat hayatına 1952 yılında *Ak Caan* (*Beyaz Yağmur*), *Tümkü Sugat* (*Gece Sulaması*) ve *Asma Köpürö* (*Asma Köprü*) adlı öykülerle başlamıştır. Edebî başarısını *Betme-bet* (*Yüzyüze*, 1958) ile ortaya koymuş, ardından yayımlanan *Cemile* (*Jamiliya*, 1959) eseriyle uluslararası tanınırlığa ulaşmıştır.

Povesti gor i stepey (*Dağlar ve Bozkırlar Hikâyeleri*, 1963) adlı öykü derlemesi Lenin Ödülü'ne layık görülmüştür. *Kızıl Cooçuk Calcalım* (*Selvi Boylum Al Yazmalım*), *Boto Köz Bulak* (*Deve Gözü*), *Birinçi Mugalim* (*İlk Öğretmen*) ve *Samançının Colu* (*Toprak Ana*, 1963) gibi eserlerinde ahlaki, toplumsal ve felsefi meseleleri ele almıştır.

Daha sonraki eserleri arasında *Canıbarım, Gülsarım!* (*Elveda Gülsarı*), *Ak Keme* (*Beyaz Gemi*), *Erte Cazdagı Turnalar* (*Erken Gelen Turnalar*), *Deñiz Boyloy Cortkon Ala Döböt* (*Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek*), *Kılım Karıtar Bir Kün* (*Gün Olur Asra Bedel*), *Kıyamat* (*Kıyameť*), *Kassandra Tamgası* (*Kassandra Damgası*) ve *Toolor Kulaganda: Kızkayıp* (*Dağlar Devrildiğinde: Ebedî Gelin*, 2006) bulunmaktadır. Bu yapıtlar, halk kültürü, toplumsal eleştiri ve çevresel sorunları insanlık değerleri çerçevesinde ele almaktadır.

Roman ve öykülerinin yanı sıra deneme ve söyleşi türünde eserler de veren Aytmatov, *V Soavtorstve*, *S Zemlyoyu i Vodoy* (*Toprak ve Su ile Ortak Yazarlık*) adlı çalışmasında insan onuru, emek ve doğayla uyum konusundaki düşüncelerini yansıtmıştır.

Eser

Novella, ilk olarak 1961 yılında Kırgızca *Botoğöz Bulak (Deve Gözlü Pınar)* adıyla kaleme alınmış, daha sonra Aytmatov ve Dmitrieva tarafından Rusçaya çevrilerek *Verblyujijy glaz (Deve Gözü)* adıyla yayımlanmıştır.

Eser, Türkiye'de Deve Gözü adıyla yayımlanmıştır. Eserin Türkçe çevirisi Refik Özdek tarafından yapılmış ve Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanmıştır.

Novella, Olga Shartse tarafından *Camel's Eye* adıyla İngilizceye çevrilmiştir. Çeviri, Progress Publishers tarafından 1976 yılında yayımlanan *Anthology of Soviet Short Stories, Vol. 2* adlı antolojide yer almıştır.

1989 yılında Faber tarafından yayımlanan ve James Riordan tarafından çevrilen eser, *Mother Earth and Other Stories* adlı kitapta *Camel Eye* adıyla yer almıştır.

Novelladan uyarlanan *Heat (Znoi)* adlı uzun metrajlı film, 1962 yılında Larisa Shepitko tarafından yönetilmiştir. Film, 1963 yılında Orta Asya ve Kazakistan Sinemacıları Yarışması'nda bir ödül kazanarak eleştirmenlerin beğenisini toplamıştır. 1964 yılında Karlovy Vary Uluslararası Film Festivali'nde Büyük Ödül'e layık görülen film, 1965 yılında Almanya'nın Frankfurt kentinde düzenlenen Asya ve Afrika Ülkeleri Uluslararası Film Festivali'nde ise Jüri Diploması almıştır.

Arka Plan

Hikâye, günümüzde Kazakistan'ın Almatı Bölgesi'ne bağlı Cambıl ilçesi sınırları içinde yer alan Anarkhay yarı çölünde, Bakır Topraklar Seferberliği döneminde geçer. 1954–1965 yılları arasında yürütülen Bakır Topraklar Seferberliği, Sovyetler Birliği'nin tahıl üretimini artırmak amacıyla kullanılmayan geniş arazileri tarıma açmayı hedefleyen bir programdı. Program, başta Kazakistan olmak üzere Volga, Ural, Sibirya, Uzak Doğu ve Kırım'daki geniş toprakları kapsıyordu. Sovyet propagandası, gençleri yeni toprakların geliştirilmesine katılmaya teşvik ediyor, onlara parlak bir gelecek ve ülkenin kalkınmasına katkıda bulunacak kahramanca bir çalışma vaat ediyordu.

KİŞİLER

Kemel – Su taşıyıcısı olarak çalışan ve traktör sürücüsü olmak isteyen genç bir adam.

Abakir – İşçileri denetleyen traktör sürücüsü.

Kalipa – Kemel'e çalışmalarında yardımcı olan bir kadın.

Deve Gözlü Pınar'daki Kız – Sürüsünü güden genç bir çoban.

Sorokin – Ziraat mühendisi.

ÖZET

Hikâye, 1950'li ve 1960'lı yıllarda Orta Asya'nın geniş bozkırlarında, dış dünyadan izole edilmiş küçük bir Bakır Topraklar işçi grubunun yaşamı etrafında gelişir. Meraklı ve mütevazı bir genç olan Kemel, kısa süre önce okuldan mezun olmuştur. Hayalperest ve romantik bir kişiliğe sahip olan Kemel, hayata ve doğanın güzelliklerine karşı son derece duyarlıdır. Geleceğe dair pek çok hayali ve umudu vardır. Traktör sürücüsü olmak istemesine rağmen su taşıyıcısı olarak çalışmaktadır.

İlk günden itibaren traktör sürücüsü Abakir ona sert davranır. Bir gün yurttan Abakir, sigarasıyla keçeden yapılmış halının kenarını dikkatsizce yakar. Başka bir işçi onu azarlayınca aralarında kavga çıkar. Kemel kavgayı ayırmaya çalışır ancak başarılı olamaz ve yardım etmeleri için kadınları çağırır.

Çalışma sırasında bir pınarın başında bir kızla karşılaşır. Kız pınarın adını sorar ve Kemel, "Deve Gözü" diye cevap verir. Kısa bir süre konuşurlar, ancak Abakir onları rahatsız ederek konuşmalarını yarıda keser. Buna kızan Kemel, demiryoluna doğru gider.

Ziraat mühendisi onun peşinden yetişir ve ona Komsomol (Sovyetler Birliği'ndeki Komünist gençlik örgütü) kapsamında görevler verir; ardından çalışma alanını gösterir. Akşam Abakir, su taşıyıcısı olarak çalışmayı reddettiği için Kemel'i azarlar. Kalipa kendi yerini Kemel'e teklif eder ve Kemel traktör sürücüsü olarak çalışmayı kabul eder.

Çalışma sırasında Abakir, Kemel'den sırtını kaşımamasını ister. Kemel bunu reddedince aralarında kavga çıkar ve Kemel dayak yer. Daha sonra Abakir, pınarın başındaki kızla flört etmeye çalışırken traktörü

Kemel'e bırakır. Bu durum Kemel'i kıskandırır. Kemel, sürülmüş toprağın içinde bir parça altın bulur. Abakir altını cebine koyar, ancak kısa süre sonra traktörü Kemel'e verir ve kenara oturur. Yüzü solgun, kendisi ise oldukça bitkindir.

Sonunda Abakir kaçır ve Kalipa mutsuz ve endişeli kalır.

OLAYLAR

Anarkhay ve Bakir Topraklar Genç bir adam olan Kemel, Anarkhay'da yalnızca yarım varil su çekebilmişti ki traktör sürücüsü Abakir bozkırın öteki ucundan ona bağırarak gecikmesi nedeniyle tehdit etmeye başladı. Alaycı bir biçimde "akademisyen" diye çağrılan Kemel, iki traktör tek pınartan gittikçe uzaklaşarak çalışırken suyu, yakıtı ve erzakı tek başına taşıyordu. Kuraklık, sıcak ve bitmek bilmeyen çalışma Anarkhay'daki hayatı zorlaştırıyordu. Bakir Topraklar hakkında anlatılanlardan etkilenerek gönüllü olarak buraya gelen Kemel, karşılaştığı gerçekliğin küçük, yalnız ve acımasız olduğunu görür.

Anarkhay'da Yalnızlık Kemel, Anarkhay'ın kavurucu yaz sıcaklığında dikkatle çalışıyordu; öyle ki taşların arasındaki dikenli bitkiler bile sıcaktan soluyordu. Burada yalnızca birkaç kişi yaşıyordu: iki traktör sürücüsü, iki yardımcı işçi, bir aşçı, ziraat mühendisi Sorokin ve su taşıyıcısı Kemel. Haberler nadiren gelir, onları uzaktaki çobanlardan alan Sorokin getirirdi. Bir zamanlar Anarkhay haritada geniş ve şiirsel, efsanelerle dolu vahşi bir bozkır gibi görünürdü. Şimdi ise Kemel, dört tekerlekli su arabasıyla sabahtan akşama kadar gidip geliyor, yorgun atını besliyor ve iştahsız bir şekilde uyuyordu. Anarkhay'ın güzelliği hâlâ yerindeydi, ancak insanın yaşadığı zorluk her ana gölge düşürüyordu.

Anarkhay'a Yolculuk Kemel, Anarkhay'a traktör-römork sürücüsü olarak çalışmak ve traktör sürücüsü olma hayaliyle gelmişti. Ancak buraya varınca onu su taşıyıcısı olarak görevlendirdiler. Arabanın üzerinde dururken uzakta sisle örtülen uçsuz bucaksız, yemyeşil bozkıra hayranlıkla bakıyor, acımsı genç pelin ve ilkbahar toprağı kokusunu içine çekiyordu. Rüzgâr, açık bozkırın seslerini ve eski savaşların yankılarını taşıyordu. Yurtlar ve sürüler, sanki tarihin içinden çıkıp gelmiş gibiydi. Uzaklardan duyulan tren düdüğü ise onu yeniden gerçeğe döndürüyordu. Önünde vahşi, güzel ve zorluklarla dolu uçsuz bucaksız Anarkhay uzanıyordu.

"Akademisyen" Anarkhay'daki ilk gününde Kemel, yolculuk sırasında kurduğu hayallerin etkisi hâlâ sürerken kendisini açıkta ve savunmasız hissediyordu. Tarla kampının yakınında eski bir taş heykel duruyordu. Gri renkli, kaba biçimde yontulmuş heykelin cansız bakışları bozkırı süzüyordu. Yıpranmış sağ gözü boş ve ürkütücü görünüyordu. Meraklanan Kemel, Sorokin'e bu heykeli kimin diktiğini sordu; ziraat mühendisi "muhtemelen Kalmuklar" diye tahminde bulunup ayrıldı. Bu cevapla yetinmeyen Kemel, traktör sürücülerile konuşurken heykelin Kalmuklardan ve Kıpçaklardan önce, 12. yüzyıldan kalma bir Moğol mezar taşı olabileceğini düşündü. Abakir ise tarih bilgisi olduğu hâlde pratik işlerde başarısız olduğu için onunla alay ederek Kemel'e "akademisyen" diye seslendi.

Çalışmanın Zorlukları Kemel, gecikmenin kendi hatası olduğunu bilerek sessizce traktörün yanına gitti. Sinirli ve sert mizaçlı Abakir ona bağırırken Kalipa Kemel'i savundu ve titreyen elleriyle radyatöre su doldurdu. Kemel tarladaki işlerini bitirmek için acele etti ve sonunda Abakir'in traktörünün hareket ettiğini görünce rahatladı. Abakir'in sertliği onu üzse de hayat devam ediyordu.

Gece boyunca çiseleyen yağmur yağdı ve herkes yurttan çalışmadan beklemek zorunda kaldı; diğerleri ise çobanların yanına gitmek üzere yola çıktı. Kemel su kovalarını taşımaya devam etti; ıslak ve yorgun bir hâlde, uçsuz bucaksız bozkırın ve insanların inatçılığının ortasında çalışmayı sürdürdü.

Yurttaki Kavga Yurdun içinde Kemel, Abakir ve Sadabek bir süre sessizce çalıştı, ancak sonunda gerilim patlak verdi. Yere düşen bir sigara keçeyi tutuşturunca öfke bir anda alevlendi. Adamlar şiddetli bir kavgaya tutuştu; anahtar fırlatıyor, yerde yuvarlanıyor ve birbirlerine bağırıyorlardı. Korkuya kapılan Kemel onları ayırmaya çalıştı ve Aldey ile Kalipa'ya seslendi. Kadınlar tam zamanında yetişerek kavga edenleri birbirlerinden ayırdı. Yaşadıklarından sarsılan Kemel, anahtarı taş heykelin yakınına gömdü ve tek başına ağladı. Etrafında sisli ve sessiz bozkır sonsuza kadar uzanıyordu. Hayat zorlu ve yorucuydu, ancak Kemel dayanmak ve işini sürdürmekte kararlıydı.

Daha İyi Bir Gelecek Umudu Şafak sökerken Kemel erkenden kalktı ve kendisini kanıtlamaya kararlıydı. Traktörlere yakıt doldurdu, radyatörlerini suyla doldurdu ve sabah işlerini aceleyle tamamladı. Güneş, uçsuz bucaksız bozkırın üzerinde yavaşça yükseliyor, bozkırı yeşil ve altın renkli dalgaları olan donmuş, masmavi bir denize dönüştürüyordu. Kemel yalnızca bir su taşıyıcısı olsa da toprağa ve makinelere hâkim olmanın hayalini kuruyordu. Yeraltındaki gizli nehirlerin bahçeleri ve tarlaları beslediğini, yeni kasabaların yükseldiğini ve gelecek kuşakların Anarkhay'ı bereketli bir yer olarak gördüğünü hayal ediyordu. Bir gün, kendisi gibi birinin burada zorluk çekmeden ve küçümsenmeden çalışabileceğini umuyordu.

Deve Gözlü Pınar Ertesi sabah Kemel şafakla birlikte kalktı; Anarkhay'ın uyanmakta olan uçsuz bucaksız bozkırında kendisini güçlü ve neşeli hissediyordu. Traktörlere su taşıırken pınarın başında küçük koyun sürüsünü güden genç bir kız fark etti. Göz göze geldiklerinde ikisi de şaşırdı; birbirlerinin orada olmasını beklemiyorlardı. Kız pınarın adını sordu ve Kemel kısa bir sessizlikten sonra, "Deve Gözü," diye cevap verdi. Sessizce okuldan ve hayallerinden söz ettiler. Kız üniversiteye gitmeyi, Kemel ise mekanizasyon eğitimi almayı planlıyordu. Mekanizasyon, tarım işlerinde insan gücünün yerine makinelerin kullanılmasını ifade ediyordu. Kemel, kısa süren bu karşılaşmada uçsuz bucaksız ve sessiz bozkırın ortasında sıcaklık, umut ve tarif edemediği heyecan verici bir yakınlık hissetti.

Pınardaki Çatışma Kemel, koyunları güden kızla konuştu. Kız onun memleketindendi ve öğretmeni Al-diyarov'u da tanıyordu; bu durum Kemel'i çok sevindirdi. Kız, üniversiteye gitmeden önce kuzularına taze su içirmek için pınara geldiğini anlattı. Kemel, mekanizasyon eğitimi alacağını ve şimdilik su arabasında çalıştığını söyledi. Tam o sırada Abakir'in öfkeli sesi tarlanın öteki ucundan duyuldu. Kemel, bağırıışları umursamadan hızla atını sürdü; su her tarafına sıçırıyordu. Sürekli azar işitmekten bıkmıştı. Atından indi, kırbacı traktörün arkasına fırlattı ve uzaklaştı; arkasında bağırıışları ve küfürleri bıraktı.

Öfke ve Hayal Kırıklığı Anarkhay'da tek başına kalan Kemel, nereye gittiğine aldırmadan gittikçe daha hızlı yürüdü. Boş bozkırdan geçerek pınarın, tarla kampının ve taş kadının bulunduğu tepenin yanından geçti; heykelin karanlık gözü sanki onunla alay ediyordu. Düzlük uçsuz bucaksız, gri ve cansızdı; her tepe ve her çukur birbirinin aynıydı. Sabah kurduğu hayaller şimdi ona saçma geliyordu. Uçsuz bucaksız gökyüzünün altında kendisini küçücük ve yapayalnız hissediyor, eski giysileri içinde yolunu kaybetmiş biri gibi dolaşıyordu. Demiryoluna ulaşır insanlara karışarak buradan kaçmayı düşündü. Ayak sesleri ve atların soluması onu irkiltti. Sorokin ortaya çıktı ve Kemel'in Komsomol üyelik belgesini hiçbir sitemde bulunmadan geri verdi. Kemel şaşkın ve sessiz bir hâlde yavaşça onun peşinden gitti.

Yurtta Gerilim O akşam herkes çatırdayan ateşin başında sessizce oturuyordu. Ortam gergindi ve Kemel suçun kendisinde olduğunu biliyordu. Sonunda Sorokin konuşarak Kemel'in geleceği üzerine düşüncelerini dile getirdi. Abakir ise kader fikriyle alay etti ve akademisyenlerin işe yaramadığını söyleyerek onları suçladı; yıllarca okudukları hâlde başkalarının ağır işlerde çalıştığını savundu. Kimsenin açığını kapatmayacağını söyleyen Abakir, bağımsız olduğunu ileri sürerek Sorokin'e de çıkıştı. Sorokin onu kararlı bir şekilde susturdu ve Kemel'e dönerek onun ne düşündüğünü sakın bir şekilde sordu. Yurtta söylenmemiş öfke ve beklentinin ağırlığı hissediliyordu.

Karar Kemel, Abakir'in sert sözlerini düşünerek bir süre tereddüt etti. Söylediklerinde doğruluk payı vardı, ancak bu kadar acımasız konuşması Kemel'i şaşırtıyordu. Sonunda Sorokin'e sakın bir şekilde, Anarkhay'a traktör-römork sürücüsü olarak çalışmak için geldiğini ve bu işi yapabileceğini, fakat su taşıyıcısı olarak çalışmayacağını söyledi. Sorokin, burada başka bir iş olmadığını hatırlattı. Kemel de ayrılmak zorunda kalabileceğini kabul etti. Bunun üzerine Kalipa kendi yerini Kemel'e teklif etti ve Kemel bunu kabul etti. Yurtta sessizlik çöktü. Abakir, gözlerinde soğuk bir ifadeyle Kemel'i uyardı, ancak Kemel geri adım atmadı ve zorluklarla yüzleşmeye hazırды.

Huzursuz Gece O gece Kemel neredeyse hiç uyuyamadı. Şafaktan akşama kadar sürekli Abakir'le birlikte çalışacak olmasından endişeleniyordu. Traktör-römork sürücüsü olarak çalışmaktan korkmuyordu; ancak bu iş güç ve dikkat gerektiriyordu. Traktörün hızını kesmeden pulluk bıçağını kaldırıp indirmek, bakım ve onarım işlerine yardım etmek ve gerektiğinde doğru civatayı ya da anahtarı uzatmak gerekiyordu. Aldey de uyumamıştı. Karanlıkta Kemel'in yanına geldi, yanına oturup başını okşadı. Kemel ile Abakir'in birbirine uygun olmadığını ve Abakir'in iyilikten etkilenmeyeceğini söyledi. Kemel ise onu memnun etmeye çalışmayacağını söyledi.

İlk Çalışma Günü İlk günden itibaren Kemel ile Abakir arasında bir mücadele başladı. Abakir Kemel'i sert bir şekilde uyardı ve dayanıklılığını sınarcasına traktörü hiç durmadan sürdü. Kemel'in ayaklarının altında keskin çelik bıçaklar bakır toprağı yarıyor, toz, gürültü ve egzoz dumanı arasında çalışmak gittikçe zorlaşıyordu. Abakir bir kez bile arkasına bakmadı. Kemel de hiçbir şey söylemeden, bütün dikkatini pulluğun kumandalarına vererek çalıştı; taşlar traktörü sarsıyor, kıvılcımlar saçılıyordu. Akşam olduğunda tamamen tükenmişti, ancak yine de Abakir'den gelecek emri bekledi. Abakir ise soğuk bir tavırla sabaha kadar yeni bıçaklar getirmesini istedi. Abakir'in hiç yorulmadan uzaklaştığını gören Kemel, ona karşı duyduğu öfkenin yanında istemeden bir hayranlık da hissetti.

Gece Çalışması Kemel içini çekerek pulluğun yanında sabaha kadar yanacak bir ateş yakmak için bozkır-dan kuru kamış toplamaya başladı. Sabah olmadan pulluğun bıçaklarını değiştirmesi gerekiyordu. Ardından akşam yemeğine gitti. Aldey'in kendisi için ayırdığı beşbarmaktan hızlıca ve sessizce yedi. Aldey ne kadar karşı çıksa da fenerini alıp dışarı çıktı. Diğerleri ona yardım etmek istedi, fakat Kemel bunu kabul etmedi ve gece tek başına yola çıktı. Bozkır uçsuz bucaksızdı; etrafta hiçbir ses yoktu. Su içmek için pınarın başında durdu. Suyun sessizce parlayan yüzeyi ona bir devenin gözünü hatırlattı. O sırada genç çoban kız aklına geldi. Kızla konuştuğu hâlde adını bile sormadığını fark etti.

Pulluğun Başında Kemel pulluğun yanına varır varmaz işe başladı. Bıçakları kaldırdı, ateşi yaktı ve fenerin ışığında çalışmaya koyuldu. Gece boyunca pulluğun altında uğraştı; cıvataları gevşetti, eski bıçakları çıkarıp yenilerini taktı. Ateş her söndüğünde yeniden yakıyordu. İş hem ağır hem de rahatsızdı, ancak Kemel işini bitirmeden başından ayrılmadı. Şafak sökerken Kalipa onu uyandırdı, yıkanmasına yardım etti ve yiyecek ile içecek getirdi. Abakir geldiğinde hiçbir şey söylemeden işe koyuldu. Kemel de artık işine daha güvenle sarılıyordu. Öğle vakti Abakir sonunda traktörü durdurup mola verdi.

Kavga İki traktörün gölgesinde sessizce oturdu. Abakir sigarasını içtikten sonra güneşin altında uzandı ve Kemel'den sırtını kaşımamasını istedi. Kemel bunu reddetti. Abakir öfkeyle aynı emri yeniden verdi. Bunun üzerine Kemel, Abakir'in yalnızca eliyle çalışan, fakat yaptığı işe gönül vermeyen biri olduğunu söyledi ve onun kendini fazla beğendiğini ima etti.

Abakir birden öfkelenerek Kemel'e vurdu. Kemel de üzerine atıldı, ancak Abakir ondan daha güçlüydü. Abakir'in art arda indirdiği darbeler Kemel'i yere düşürdü. İçinde biriktirdiği bütün öfkeyi Kemel'den çıkararak Abakir, onu acımasızca dövmeye devam etti. Kemel sonunda ayağa kalkacak hâli bile kalmayınca kadar dayak yedi.

Sessiz Bir Zafer Kemel tekrar tekrar ayağa kalkıp sessizce Abakir'in üzerine yürüdü, onu yüzünden vurmaya çalıştı. Abakir ise soğukkanlılıkla Kemel'in vücuduna vuruyordu. Sonunda Abakir'in indirdiği ağır bir darbe Kemel'i yere serdi. Kemel yerde hareketsiz kaldı, ancak acı içinde bile sesini çıkarmadı. Abakir onunla alay ettikten sonra sakın bir şekilde giyindi; kendisini galip gelmiş sanıyordu. Fakat Kemel gerçeği biliyordu. Dövülmüştü, ama yenilmemişti. İnsan onurunun, gerektiğinde yumruklarla bile olsa, savunulabileceğini anlamıştı. Abakir traktörü çalıştırınca Kemel ayağa kalktı, pulluğun başındaki yerini aldı ve hiçbir şey olmamış gibi çalışmaya devam etti.

Çoban Kız Hayat yavaş yavaş değişmeye başladı. Yeni atlar ve bir araba geldi, böylece işler biraz kolaylaştı. Kemel ile Abakir birlikte tarlayı sürmeye devam ettiler. Bir gün tarlaya giderken Kemel pınarın yanında çoban kızını yeniden gördü. Abakir arabayı durdurmak istemeyince Kemel kıza doğru koştu. Selamlaşıp birkaç kelime konuştular. Kemel, artık traktörde çalıştığını gururla söyledi. Kız ona el salladı, Kemel de geri dönüp arabaya yetişmek için koştu. Acele etmesi gerekse de pınarın çevresindeki bozkırda özgürce koşarken kendisini hafiflemiş ve mutlu hissediyordu.

Traktör Sürmeye Başlamak Ertesi gün kız yine tarlanın yakınında görüldü. Küçük bir tepenin üzerinde durmuş, koyunlarını izliyordu. Kemel onu hemen fark etti. Bir anlığına yanına gidip konuşmak istedi, ancak Abakir'in böyle bir molaya asla izin vermeyeceğini biliyordu. Bu yüzden yanına gitmeye bile kalkışmadı. Kız bir kez daha görüldüğünde Abakir de onu fark etti. Alaycı bir şekilde, neden sürekli oraya geldiğini ve Kemel'in onun adını bile bilip bilmediğini sordu. Bu sözler Kemel'in zoruna gitti, fakat sessiz kaldı.

Kısa süre sonra traktör aniden durdu. Abakir Kemel'i yanına çağırdı ve beklenmedik bir şekilde koltuğundan kalkarak ona yerini verdi. Oturmasını ve traktör sürmeyi öğrenmesini söyledi. Kemel şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Hiçbir şey sormadan Abakir'i dikkatle dinledi ve verdiği her talimatı yerine getirdi.

Abakir'in Kızla Konuşması Abakir kızın yanında durup onunla rahatça konuşuyordu; işlerin onsuz da devam edebileceğinden emindi. Kemel, Abakir'in bu oyunundan hoşlanmasa da traktörü kendisinin kullanıyor olmasından büyük bir heyecan duyuyordu. Kıza el sallamak, seslenmek ya da selam vermek istiyordu, ancak Abakir buna fırsat vermiyordu. Bir saatten fazla süre traktörün kabininde oturup kızın koyunlarını gütmesini izledi. Abakir ise her zamanki kendini beğenmiş hâliyle duruyor, hiçbir şeyden etkilenmiş görünmüyordu. Sonunda Kemel'i yeniden yerine çağırdı ve alaycı bir gülümsemeyle baktı. Ertesi gün kız yine geldi. Abakir bu kez de Kemel'i traktörün başında bırakıp onun yanına gitti.

Suçluluk ve Özlem Kemel, Abakir'in kızla konuşmasını izlerken huzursuz oluyordu. Kızı uyarmak istiyor, ancak onların konuşmasına engel olamayacağını biliyordu. Kız kısa süre sonra oradan ayrılınca Kemel rahatladı. İçinden kıza sessizce özür diledi ve bir dahaki sefere traktörün başında kalmak yerine onun yanına koşacağına söz verdi. Fakat kız bir daha gelmedi. Üç gün boyunca onun gelmesini beklediler. Abakir'in tavırları daha da sertleşirken Kemel'in ona karşı duyduğu küçümseme de giderek arttı. Kızı koruyamadığı için kendisini suçlayan Kemel, onu bulup açıkça konuşmaya karar verdi. Bu buluşmanın hayalini kuruyor ve umutla bekliyordu.

Fırtına Sonrası Bir gün tarlayı aniden şiddetli bir fırtına bastırdı. Kuvvetli rüzgârın ardından sağanak yağmur ve dolu başladı. Toprak, kaynayan suyu andıran su birikintileriyle doldu. Abakir traktörün hızını hiç kesmedi; bir kez bile arkasına bakmadan traktörü ileri sürmeye devam etti. Sağanak altında sırlıklam olan Kemel ise arkasında oturuyordu. Çamur pulluğa, traktörün gövdesine ve Kemel'in bacaklarına yapışmıştı. Buna rağmen yerinden ayrılmadı; yalnızca defterini sudan korumaya çalıştı. Başladığı kadar ani bir şekilde fırtına da sona erdi. Gökyüzü yeniden uçsuz bucaksız turkuaz bir renge büründü, bozkır ıslık ıslık parladı ve ufukta bir gökkuşağı belirdi.

Kemel'in Hayalleri Kemel'in içine yeniden umut doldu; Anarkhay'la ilgili hayalleri her zamankinden daha da güçlenmişti. Pınarın başındaki kıızı düşündü. Güneş ışığında parlayan saçları ve sakın bakışları gözünün önünden gitmiyordu. Defterine birkaç dize karalayarak bozkırın güzelliğini ve içinde uyanan duyguları anlatmaya çalıştı. Abakir onunla alay edip defteri elinden aldı ve onu dövmekle tehdit etti. Abakir'in öfkesine rağmen Kemel sakinliğini korudu ve hiç kimsenin insanın hayal kurmasına engel olamayacağını söyledi. O akşam sessizce pınara gitti. Bir süre yalnız kalıp düşünceleriyle ve umutlarıyla baş başa olmak istiyordu. Yıldızların altında kıızı hayal ediyor, hasattan sonra ona Anarkhay'dan söz etmeyi planlıyordu.

Gece ve Gerçekler Ay yükselirken Kemel, sürülmüş tarlanın kenarında duran iki ceylan gördü. Toprağın sürülüp bozulmasından ürken ceylanlar bir süre durduktan sonra geri döndü. Ay ışığında hüzünlü bir görüntü oluşturarak uzaklaştılar. Daha sonra yurttan Kemel, Abakir ile Kalipa'nın fısıldaşarak konuştuklarını duydu. Kalipa ağlıyor, kendisinden nefret ettiğini ve Abakir'e duyduğu acı verici sevgiyi anlatıyordu. Hamile olduğunu da söyledi. Abakir ise soğuk bir tavırla, iş bittikten sonra onu şehre götürüp kürtaj yaptıracığını söyledi. Duydukları Kemel'i derinden sarstı. Başını örterek uyumaya ve duyduklarını unutmaya çalıştı.

Tarladan Çıkan Buluntu Güneş her geçen gün daha da yakıcı oluyor, tarlalardaki işlerin bir an önce tamamlanması gerekiyordu. Kemel ile Abakir, sezonu tamamlayabilmek için durup dinlenmeden çalışıyordu. Yeni bir tarlayı sürerken Kemel, pulluğun altında bir şeyin parladığını fark etti. Hemen traktörden atlayıp ağır, altın renginde bir metal parçası çıkardı. Heyecanla "Altın!" diye bağırdı. Abakir yanına geldi; buluntuya kuşkuyla bakıyor, bir yandan da huzursuz görünüyordu. Kemel bunun eski bir hazine olduğuna inanıyordu. Hatta bunun bir Moğol kılıcının altın kabzası olabileceğini düşündü. Bulduğu parçanın geçmişini büyük bir heyecanla anlatırken hem kendisini hem de şaşkınlık içindeki Abakir'i bunun çok değerli olduğuna inandırdı.

Abakir'in Kaçışı Abakir parçayı elinde tarttı. Merak edip diğerlerine göstermek istediğini söyledi, ama sonra parçayı cebine attı. Çalışmaya devam ederlerken Kemel, bulduğu şeyi öğretmeni Aldiyarov'a vermeyi düşündü. Ancak traktörün bir türlü düzgün gitmemesi dikkatini dağıttı. Abakir traktörü garip kullanıyordu; kimi zaman yavaşlıyor, kimi zaman hızlanıyor, tarlanın üzerini siyah duman kaplıyordu. Gün batımında

traktörü aniden durdurdu. Yüzü bembeyazdı ve huzursuz görünüyordu. Kemel'den traktörü kullanmasını istedi, kendisi de yürüyerek uzaklaştı. Bir süre sonra Kemel, Abakir'in düzlükte koştuğunu ve giderek gözden kaybolduğunu gördü. Endişeyle arkasından seslendi, ancak akşamın gölgeleri Abakir'i yuttu. Geriye yalnızca sessizlik ve yaklaşan gece kaldı.

Kemel Traktörün Başına Geçer Kemel sessiz bozkırda yürürken altını bulduktan sonra kaçıp giden Abakir'i düşünüyordu. Kalipa su getirdi ve Abakir'in hâlâ aynı insan olduğunu söyleyerek ağladı. Kemel onun hâline acıdı; Kalipa'nın mutluluğunu da kaybettiğini düşünüyordu. Kalipa uzaklaşıp gidince bozkır yeniden sessizliğe gömüldü. Kemel artık traktörün sorumluluğunu üstlenmişti. Anarkhay'ın geleceğini hayal ediyor, bir gün sevdiği kızın bütün bunları görmesini diliyordu.

KARAKTER ANALİZİ

Kemel

Kemel, Anarkhay'daki bakir toprakların zorlu koşullarında kendini geliştirmeye çalışan genç bir karakterdir. Başlangıçta su taşıyıcısı olarak görevlendirilmesi, beklentileri ile gerçekler arasındaki çatışmayı ortaya koyar. Çalışma hayatında Abakir'in baskısı ve küçümsemesiyle karşılaşmasına rağmen geri çekilmez. Pınarda karşılaştığı genç kız ise onun duygusal dünyasını ve geleceğe ilişkin umutlarını ortaya çıkarır. Kemel'in yaşadığı olaylar boyunca hayal kuran genç bir delikanlıdan sorumluluk almaya ve kendi kararlarının arkasında durmaya başlayan bir işçiye dönüşümü görülür. Doğaya duyduğu ilgi, öğrenme isteği ve onurunu koruma çabası, onun kişiliğinin temel yönlerini oluşturur. Altın buluntusu ve Abakir'in kaçıışı da onun sorumluluk duygusunu belirginleştirir.

Meraklı Kemel çevresindeki dünyayı anlamaya çalışan meraklı bir gençtir. Tarla kampındaki eski taş heykelin geçmişini sorgulaması, onun tarih ve geçmişe duyduğu ilgiyi gösterir. Heykelin Kalmuklara mı yoksa daha eski dönemlere mi ait olduğunu düşünmesi, sıradan bir işçi olarak bulunduğu ortamı yalnızca günlük görevleri açısından değerlendirmedikçe ortaya koyar. Anarkhay'ın doğasını, pınarı ve çevresindeki yaşamı dikkatle gözlemlemesi de onun dünyaya karşı canlı bir merak taşıdığını gösterir.

Çalışkan Kemel, ağır çalışma koşullarına rağmen görevini bırakmayan çalışkan bir karakterdir. Su taşımaktan traktör sürmeye kadar kendisine verilen işleri öğrenmeye ve yerine getirmeye çabalar. Gece boyunca pulluğun bıçaklarını değiştirmesi, yorgunluğa ve rahatsız çalışma koşullarına rağmen işini tamamlaması onun çalışma disiplinini gösterir. Dövüldükten sonra bile traktörün başına dönmesi, fiziksel zorluklar karşısında sorumluluğundan vazgeçmediğini kanıtlar. Kemel için çalışmak yalnızca geçimini sağlamak değil, kendini kanıtlama ve geleceğini kurma yoludur.

Gururlu Kemel, aşağılanmayı ve haksız davranışları kabullenmeyen gururlu biridir. Abakir'in sürekli küçümseyici tavırlarına uzun süre sessiz kalsa da su taşıyıcılığı konusunda kendi sınırını açıkça ortaya koyar. Sırtını kaşımaması istemesi üzerine bunu reddetmesi, onun kendisine saygısını koruduğunu gösterir. Kavga sırasında ağır biçimde dövülmesine rağmen ağlamaz ve çalışmayı bırakmaz. Onun gururu gösterişten değil, kendi değerini ve onurunu koruma isteğinden kaynaklanır.

Romantik Kemel'in romantik yönü, Anarkhay'daki ağır çalışma ortamının içinde bile geleceğe ve aşka yer açabilmesinde görülür. Pınarda karşılaştığı genç kızdan etkilenir, onun görüntüsünü zihninde taşır ve duygularını defterine dizeler yazarak ifade etmeye çalışır. Kızı yeniden görebilmek için fırsat kollaması ve hasattan sonra ona Anarkhay'ı anlatmayı hayal etmesi, onun duygusal ve hayalci kişiliğini ortaya koyar. Doğanın güzelliğine verdiği önem de bu romantik duyarlılığı güçlendirir.

Sorumlu Kemel zamanla sorumluluk duygusu gelişen bir karakterdir. Başlangıçta kendi geleceği ve traktör sürücüsü olma isteği üzerinde yoğunlaşırken, yaşadığı deneyimler onu daha bilinçli davranmaya yöneltir. Abakir'in kaçışından sonra traktörün sorumluluğunu üstlenmesi bunun en açık göstergesidir. Kalipa'nın yaşadığı sıkıntıyı önemsemesi ve genç kız konusunda kendisini sorumlu hissetmesi de başkalarının durumuna kayıtsız kalmadığını gösterir. Kemel'in sorumluluk anlayışı, bireysel hedeflerinin ötesine geçerek çevresindeki insanları ve yaşadığı topluluğu düşünmeye başlamasıyla gelişir.

Abakir

Abakir, Anarkhay'daki çalışma düzeninin sertliğini ve güç ilişkilerini yansıtan önemli bir yan karakterdir. Deneyimli bir traktör sürücüsü olarak işçiler üzerinde otorite kurmaya çalışır ve Kemel'e karşı başından itibaren küçümseyici bir tavır takınır. Onunla alay eder, ağır işlere zorlar ve fiziksel şiddete başvurur. Buna karşın Abakir yalnızca kaba ve saldırgan biri değildir; Kalipa ile ilişkisi, sorumluluktan kaçan ve kendi çıkarlarını önceleyen yönünü de ortaya çıkarır. Altın bulduğunda bunu sahiplenmesi ve ardından kaçması, karakterindeki açgözlülüğü ve korkaklığı belirginleştirir. Kemel'in gelişiminin karşısında duran Abakir, onun çalışkanlığını, onurunu ve kararlılığını daha görünür hâle getirir.

Sert Abakir, insanlara karşı sert ve acımasız davranır. Kemel'in su taşıma işinde gecikmesini anlayışla karşılamak yerine onu bozkırın ortasından bağırarak azarlar. Daha sonra Kemel'in çalışma gücünü sınamak için traktörü durmadan sürer ve gece boyunca ağır iş yapmasına neden olur. Sırtını kaşımaması istemesi ve reddedilince Kemel'i dövmesi, sertliğinin yalnızca sözlerden ibaret olmadığını gösterir. Onun davranışlarında anlayıştan çok baskı ve güç kullanma eğilimi öne çıkar.

Kibirli Abakir, kendisini Kemel'den üstün görür ve onun bilgisini küçümser. Kemel'in tarih hakkında konuşmasından sonra ona alaycı biçimde "akademisyen" diye hitap etmesi, genç adamın eğitimini küçümsemesinin açık bir örneğidir. Kendi deneyimini ve traktör sürücüsü oluşunu bir üstünlük göstergesi olarak kullanır. Kemel'in öğrenme isteğini desteklemek yerine onunla alay eder. Bu tavır, Abakir'in başkalarının gelişimini kabullenmekte zorlanan, kendini beğenmiş bir karakter olduğunu ortaya koyar.

Baskıcı Abakir, çevresindekiler üzerinde baskı kurarak istediğini yaptırmaya çalışır. Kemel'in su taşıyıcısı olarak çalışmayı reddetmesini kabul etmez ve onu sürekli aşağılar. Fiziksel üstünlüğünü de bir güç aracı olarak kullanır. Kemel'e saldırmaması ve onu ağır biçimde dövmesi, zorbalığının en açık göstergesidir. Bununla birlikte Abakir'in zorbalığı, Kemel'in geri adım atmaması karşısında onun otoritesinin aslında ne kadar kırılgan olduğunu da ortaya çıkarır.

Sorumsuz Abakir, davranışlarının sonuçlarını düşünmeyen ve sorumluluk almaktan kaçınan biridir. Kalipa ile ilişkisinde onun hamile kalmasına rağmen sorunun çözümünü kendi üzerine almak yerine kürtaj yaptırmayı düşünür. Daha sonra altın bulduğunda parçayı cebine koyması ve bunun ardından Anarkhay'dan kaçması, sorumluluktan uzak tavrını daha da belirginleştirir. Özellikle kaçışı, hem iş arkadaşlarını hem de Kalipa'yı zor durumda bırakır. Böylece Abakir'in kişisel çıkarlarını başkalarının güvenliği ve mutluluğunun önüne koyduğunu görürüz.

Açgözlü Altın renkli parçayı gördüğünde Abakir'in ilk tepkisi kuşkuyla yaklaşmak olsa da kısa süre içinde onu sahiplenir. Parçayı diğerlerine göstereceğini söylemesine rağmen cebine koyması, buluntunun değerinden yararlanma isteğini ortaya çıkarır. Daha sonra altının gerçekten değerli olabileceğini düşünerek kaçması, onun maddi çıkar karşısında görevlerini ve çevresindeki insanları kolayca geride bırakabildiğini gösterir. Bu yönüyle Abakir, Kemel'in emek ve onur anlayışının karşısında duran bir karakter olarak belirginleşir.

Kalipa

Kalipa, Anarkhay'daki ağır çalışma koşulları içinde Kemel'e destek olan ve Abakir'in davranışlarından zarar gören bir kadın karakterdir. Kemel'in zor durumda kaldığını gördüğünde onun yerine çalışmayı teklif eder ve böylece genç adamın traktör sürücüsü olmasına fırsat sağlar. Ona yemek ayırması ve zor zamanlarında ilgilenmesi, Kemel'e karşı şefkatli yaklaşımını gösterir. Buna karşılık Abakir'le olan ilişkisi Kalipa'nın duygusal açıdan zor bir durumda olduğunu ortaya koyar. Abakir'den gördüğü ilgisizliğe rağmen ona bağlılığını sürdürmesi, onun ilişkideki kırılganlığını gösterir. Hamile kaldığında yaşadığı çaresizlik ve korku, Kalipa'nın içinde bulunduğu koşulların ağırlığını daha da belirginleştirir. Kalipa, bu yönleriyle sevgi, fedakârlık ve çaresizlik arasında kalan bir karakterdir.

Şefkatli Kalipa, çevresindeki insanlara karşı ilgili ve şefkatlidir. Kemel'in zor durumda kaldığını gördüğünde onun yerine geçmeyi teklif ederek genç adamın traktör sürücüsü olmasına yardımcı olur. Kemel'in gece boyunca çalıştığını bildiğinde onunla ilgilenmesi ve yiyecek hazırlaması da bu yönünü gösterir.

Onun davranışlarında yalnızca sözlü bir yakınlık değil, ihtiyaç duyulan anda yardım etme isteği vardır. Bu nedenle Kalipa, Anarkhay'daki sert çalışma ortamında insani sıcaklığı temsil eden karakterlerden biridir.

Fedakâr Kalipa, kendi rahatlığını ve ihtiyaçlarını ikinci plana atarak başkalarına yardımcı olmaya hazırdır. Kemel'in su taşıyıcısı olarak çalışmak istemediğini bildiğinde kendi görevini ona bırakmayı kabul eder. Böylece Kemel'in istediği işi yapabilmesine imkân sağlar. Kemel'e yemek ayırması ve zor çalışma koşullarında onunla ilgilenmesi de fedakâr yönünü ortaya koyar. Ancak bu özveri, Abakir'le ilişkisinde onun kendi ihtiyaçlarını ve mutluluğunu geri plana atmasına da yol açar.

Duygusal Kalipa, duygularını yoğun yaşayan bir karakterdir. Abakir'e duyduğu sevgi, onun bütün hayal kırıklıklarına rağmen bu ilişkiden kopmasını zorlaştırır. Abakir'in kendisine karşı ilgisiz ve acımasız davranması onu derinden yaralar. Hamile olduğunu söylediği sırada ağlaması ve kendisinden nefret ettiğini dile getirmesi, yaşadığı iç çatışmanın boyutunu gösterir. Kalipa'nın duygusal yapısı, Anarkhay'ın sert koşulları içinde yaşadığı yalnızlığı ve çaresizliği daha görünür hâle getirir.

Bağlı Kalipa, kendisine zarar veren bir ilişki içinde olmasına rağmen Abakir'e olan bağlılığını sürdürren biridir. Abakir'in sertliği ve ilgisizliği karşısında ondan uzaklaşmak yerine sevgisini korur. Bu bağlılık, onun Abakir'in davranışlarını onayladığı anlamına gelmez; daha çok duygusal olarak bu ilişkiden kurtulamadığını gösterir. Abakir'in kaçışından sonra yaşadığı üzüntü de ona ne kadar bağlandığını ortaya koyar. Kalipa'nın bağlılığı, karakterindeki kırılganlığı belirginleştirir.

Kırılgan Kalipa, özellikle Abakir'le ilişkisinde duygusal açıdan kırılgan bir karakterdir. Sevddiği kişinin sorumluluk almaması ve hamileliği karşısında onu yalnız bırakması, yaşadığı çaresizliği artırır. Abakir'in şehre götürüp kürtaj yaptıрма planını kabul etmek zorunda kalması, kendi hayatı üzerindeki karar gücünün sınırlı olduğunu gösterir. Buna rağmen çevresindekilere yardım etmeyi sürdürmesi, kırılganlığının pasiflik anlamına gelmediğini gösterir. Kalipa, zor koşullar altında ayakta kalmaya çalışan, ancak yaşadığı ilişki nedeniyle derin bir çıkmaza sürüklenen bir kadındır.

TEMALAR

Yaşamin evreleri:

Gençlik

Hikâyede gençlik, insanın kendine bir yol çizme, dünyayı tanıma ve geleceğini kendi çabalarıyla kurma dönemini temsil eder. Kemel'in Anarkhay'a gelişi bu sürecin başlangıç noktasıdır. Henüz hayatın başında olan Kemel, bakir topraklarda çalışmayı yalnızca geçici bir iş olarak görmez; burada kendisini geliştireceğine ve traktör sürücüsü olarak yetişeceğine inanır. Bu nedenle su taşıyıcısı olarak görevlendirilmesi onun beklentileriyle gerçek hayat arasındaki ilk çatışmayı yaratır.

Kemel'in gençliği, merak ve öğrenme isteğiyle de belirginleşir. Eski taş heykelin geçmişini araştırması, bozkırın tarihini düşünmesi ve çevresindeki olayları anlamlandırmaya çalışması, onun yalnızca bedensel olarak değil, zihinsel olarak da kendisini geliştirmek istediğini gösterir. Zorlu çalışma koşullarına rağmen gece boyunca pulluğun başında çalışması ve sonunda traktör kullanmaya başlaması, gençlik enerjisinin somut bir ifadesidir.

Aşk da Kemel'in olgunlaşma sürecinin önemli bir parçasıdır. Pınarda karşılaştığı genç kız, onun dünyasında yeni duyguların ortaya çıkmasını sağlar. Kıza duyduğu ilgi, geleceğe ilişkin hayallerini daha kişisel bir anlamla birleştirir. Ancak bu duyguların yanında hayal kırıklıkları, çatışmalar ve yalnızlık da yaşar. Abakir'le yaşadığı mücadeleler, Kemel'in yalnızca fiziksel olarak güçlenmesini değil, kendi değerlerini savunmayı öğrenmesini sağlar.

Hikâyenin sonunda Kemel, başlangıçtaki deneyimsiz gençten daha bilinçli ve bağımsız birine dönüşür. Traktörün sorumluluğunu üstlenmesi, onun çalışma hayatına ve geleceğine daha ciddi bir şekilde yaklaşmaya başladığını gösterir. Gençlik böylece yalnızca yaşla değil, deneyim kazanma, seçim yapma ve sorumluluk üstlenme süreciyle tanımlanır.

Örnek Sahne: Kemel'in gençlik idealizmini en açık biçimde gösteren sahnelerden biri, gece boyunca pulluğun başında çalıştığı bölümdür. Abakir'in ağır çalışma koşullarına rağmen Kemel, sabaha

kadar bıçakları değiştirmek için tek başına uğraşır. Yorgunluğa, soğuğa ve elverişsiz çalışma ortamına aldırmadan işini tamamlar. Ertesi gün traktörün başına geçtiğinde artık yalnızca verilen görevi yerine getiren bir işçi değildir; öğrenmek, kendini kanıtlamak ve istediği mesleğe ulaşmak isteyen genç bir adamdır. Daha sonra pınarın başındaki çoban kızla karşılaşması ve ona traktör sürmeye başladığını gururla söylemesi de bu değişimi tamamlar. Bu sahneler, Kemel'in gençlik enerjisinin yalnızca hayal kurmakla sınırlı kalmadığını, çalışma ve deneyim yoluyla geleceğini şekillendirme isteğine dönüştüğünü gösterir.

Toplum:

Öncüler

Hikâyede öncüler, Anarkhay'ın ıssız bozkırına gelip burada çalışmaya başlayan küçük işçi grubuyla temsil edilir. Bu insanlar, daha önce tarım yapılmayan geniş topraklarda çalışarak bölgeye traktörleri, çalışma düzenini ve yeni bir hayat umudunu getirirler. Ancak Anarkhay'da yaşamak ve çalışmak hiç kolay değildir. Kuraklık, kavurucu sıcak, susuzluk ve ağır iş koşulları, grubun günlük hayatını zorlaştırır. Üstelik çevrede onları destekleyecek yerleşim yerleri ve insanlar da yoktur. Bu nedenle bozkır, yalnızca toprağın değil, insanların da sınındığı bir yere dönüşür.

Kemel'in yaşadıkları, bu koşullarda çalışan gençlerin karşılaştığı güçlükleri gösterir. O, Anarkhay'a büyük umutlarla gelir; fakat beklediği gibi hemen traktör kullanmaya başlayamaz ve su taşımak zorunda kalır. Buna rağmen işini bırakmaz. Zamanla toprağı, makineleri ve çalışma hayatını tanımaya başlar. Anarkhay'ın geleceğini düşünmesi, onun burada yapılan işi yalnızca günlük bir görev olarak görmediğini gösterir. Böylece hikâyeye, bakir toprakların tarıma açılmasını anlatırken, bu süreçte yer alan insanların umutlarını, emeklerini ve karşılaştıkları zorlukları da ortaya koyar.

Örnek Sahne: Kemel'in iki traktöre su götürmek için geniş bozkırda su arabasıyla gidip gelmesi, öncülerin yaşadığı zorlukları açıkça gösterir. Etrafta neredeyse hiç kimse yoktur. Kemel, kavurucu güneşin altında tek başına su, yakıt ve gerekli malzemeleri taşır. İş ağır ve yorucu olsa da görevini sürdürür. Bu sahne, Anarkhay'da henüz yeni bir çalışma düzeni kurulurken insanların ne kadar zor şartlarda çalıştığını gösterir.

Çevre:

Bakir Topraklar

Hikâyeye, 1950'li yıllarda Sovyetler Birliği'nin Bakir Topraklar Seferberliği sırasında Kazakistan'ın geniş ve seyrek nüfuslu bozkırlarında geçer. Nikita Hruşçov döneminde başlatılan seferberliğin amacı, kullanılmayan geniş arazileri tarıma açarak tahıl üretimini artırmaktır.

Bu amaçla gençler yeni topraklarda çalışmaya çağırılıyor, onlara daha iyi bir gelecek kuracakları ve ülkenin kalkınmasına katkıda bulunacakları söyleniyordu. Kemel de Anarkhay'a büyük umutlarla gelen gençlerden biridir. Ancak burada karşılaştığı hayat hiç de kolay değildir. Kavurucu sıcak, susuzluk, ağır çalışma ve çevresindeki ıssızlık, bakir topraklarda çalışmanın zorluklarını kısa sürede ortaya çıkarır.

Anarkhay'ın bozkırı hikâyede yalnızca olayların geçtiği bir yer değildir. Uçsuz bucaksız arazi, Kemel'in hayalleriyle günlük hayatın gerçekleri arasındaki farkı da ortaya çıkarır. Kemel bir yandan ağır işlerle uğraşırken bir yandan bu toprakların geleceğini düşünür.

Bir gün burada bahçelerin, kanalların, tarlaların ve köylerin kurulacağına inanır. Kendisinden sonra gelecek gençlerin bugün yaşadığı sıkıntıları çekmeyeceğini hayal eder. Bu düşünceler, onun içinde bulunduğu zorluklara rağmen geleceğe umutla baktığını gösterir. Anarkhay'ın sert koşulları Kemel'i sinarken, aynı zamanda onun hayallerini ve hayata bakışını da şekillendirir.

Örnek Sahne: Kemel'in su arabasıyla Anarkhay'ın uçsuz bucaksız bozkırında gidip geldiği sahne, bakir toprakların zorlu koşullarını ve onun geleceğe dair umutlarını birlikte gösterir. Sabahın erken saatlerinde bozkıra baktığında, bir gün burada yemyeşil bahçelerin, kanalların, geniş tarlaların ve yeni yerleşimlerin kurulacağını düşünür. Rüzgâr yabani pelin kokusunu taşıırken, Kemel bu topraklarda geçmişte yaşayan göçebeleri ve eski zamanları hayal eder. Şimdilik yalnızca su taşıyor olsa da Anarkhay'ın geleceğinde kendisinin de payı olacağına inanır. Kavurucu sıcak ve ağır çalışma onu yorsa da bozkırın genişliği karşısında kendisini güçlü ve umutlu hisseder.

Sembolizm: Pınarın Anlamı

Türk bozkır kültüründe doğanın önemli bir yeri vardır. Göçebe topluluklarda toprağa zarar vermemek ve su kaynaklarını korumak temel değerlerden biri olarak kabul edilir. Su, hayatın kaynağıdır; pınarlar, dereler ve göller temiz tutulur, kirletilmez. Kırgız ve Kazak kültürlerinde pınarlar yalnızca su alınan yerler değildir. İnsanların karşılaştığı, sohbet ettiği ve özellikle gençlerin birbirlerini tanıdığı mekânlar olarak da görülür. Gençlerin pınar başında buluşması, birbirlerine duydukları ilk ilgiyi açıkça söylemeden hissettikleri doğal bir ortam yaratır.

Deve gözü, Kırgız ve Kazak kültürlerinde güzelliği anlatmak için kullanılan önemli benzetmelerden biridir. Akboto ve Botögöz gibi kadın adlarında da bu anlayış görülür. Eserde Deve Gözlü Pınar, Kemel için sıradan bir su kaynağı olmaktan çıkar ve kişisel bir anlam kazanır.

Pınarda karşılaştığı genç kızın sakinliği, sürüsüne gösterdiği özen ve doğayla iç içe yaşamı Kemel'in dikkatini çeker. Kız pınarın adını sorduğunda Kemel, suyun biçimine bakarak ona "Deve Gözü" adını verir. Bu isim, pınarın görüntüsüyle genç kızın güzelliği arasında da doğal bir bağ kurar.

Karşılaşmadan sonra Kemel'in gözündeki pınar, Anarkhay'daki günlük çalışma hayatından farklı bir anlam taşımaya başlar. Burada yalnızca su bulmaz; ilk kez bir kıza karşı duyduğu ilgiyi ve heyecanı da yaşar. Pınar, Kemel'in gençlik hayallerinin, doğaya duyduğu hayranlığın ve yeni başlayan duygularının birleştiği bir yer hâline gelir. Bu nedenle hikâyede doğa, olayların geçtiği arka plan olmaktan çıkar ve Kemel'in iç dünyasını anlamaya yardımcı olan önemli bir unsur hâline gelir.

Örnek Sahne: Kemel su taşıırken pınarın başında koyunlarını sulayan genç bir kıza karşılaşır. Kız sürüsünü dikkatle gözetirken Kemel de arabasının başında durup su doldurur. Kız pınarın adını sorunca Kemel bir an düşünür. Suyu karıştırdığı için hafifçe dalgalanan yuvarlak su birikintisine bakar. Suyun yüzeyi ışıldarken derinleri giderek koyulaşır. Kemel, pınarın biçimine bakarak ona "Deve Gözü" adını verir. Kız da bu adı beğenir. Bu kısa karşılaşma, Kemel'in genç kıza ilk kez ilgi duymasına neden olur. O andan sonra pınar, Kemel için yalnızca su aldığı bir yer olmaktan çıkar; genç kıza karşılaştığı ve ona karşı ilk duygularını hissettiği özel bir yere dönüşür.

Siyaset:

Çatışma

Hikâyedeki temel çatışma, Kemel ile Abakir arasındaki anlaşmazlık üzerinden gelişir. Ancak bu mücadele yalnızca iki insanın geçinememesiyle sınırlı değildir. İki karakterin olaylara ve hayata bakışları da birbirinden oldukça farklıdır. Abakir, deneyimine ve fiziksel gücüne güvenerek çevresindekiler üzerinde baskı kurmaya çalışır. Kemel ise henüz genç ve deneyimsiz olmasına rağmen kendi doğrularından vazgeçmez. Bu nedenle aralarındaki gerilim, yaş ve deneyim farkının yanı sıra farklı davranış biçimlerini de ortaya çıkarır.

Abakir için iş, öncelikle verilen görevin hızlı ve eksiksiz yerine getirilmesidir. Kemel'in düşüncelerine, öğrenme isteğine veya kişisel sınırlarına önem vermez. Onu küçümser, emirler verir ve zaman zaman fiziksel şiddete başvurur. Kemel ise başlangıçta bu davranışlar karşısında sessiz kalır. Ancak sessizliği korktuğu anlamına gelmez. Çalışmaya devam etmesi, kendisini aşağılayan davranışlara boyun eğmemesi ve sonunda Abakir'in karşısında durması, onun giderek güçlendiğini gösterir.

Bu çatışma, Anarkhay'daki ağır çalışma koşullarını da görünür hâle getirir. İssiz bozkırda çalışan insanlar arasında dayanışma yerine baskı ve rekabet öne çıktığında, işin zorluğu daha da artar. Kemel ile Abakir arasındaki mücadele bu nedenle yalnızca kişisel bir sorun olarak kalmaz; güç kullanarak otorite kurma anlayışı ile insanın kendi onurunu koruma isteği arasındaki karşıtlığı da ortaya çıkar. Kemel'in direnci, fiziksel güce karşı sabır, çalışma azmi ve kendine duyduğu saygıyla şekillenir.

Örnek Sahne: Kemel pınardan henüz yarım kova su çekebilmişken bozkırın sessizliğini Abakir'in öfkeli sesi bozar: "Hey, akademisyen! Suratını dağıtırım!"

Abakir, Kemel'e tarih merakı yüzünden alaycı biçimde "akademisyen" demektedir. Kemel biraz önce tarlanın yakınındaki eski taş heykeli incelemiş ve geçmişi hakkında düşünmüştür. Traktör uzakta durmuş, Kemel ise iki traktöre su, yakıt ve yağ yetiştirmeye çalışmaktadır. Abakir için önemli olan yalnızca işin hızıdır; Kemel'in neden geciktiğini anlamaya çalışmaz. Bu sahne, ikisi arasındaki gerilimin ve Abakir'in baskıcı tavrının daha en başından ortaya çıktığını gösterir.

Liderlik

Hikâyede liderlik anlayışı, Abakir ile Kemel'in davranışları arasındaki fark üzerinden ortaya çıkar. Abakir, insanları korkutarak ve baskı kurarak sözünü geçirmeye çalışır. Gruptaki deneyimli işçilerden biri olduğu için kendisini üstün görür ve herkesin ona itaat etmesini bekler. İnsanlara yardımcı olmak ya da yol göstermek yerine emir vermeyi ve gücünü kullanmayı tercih eder. Bu tavrı başlangıçta işleri yürütmesini sağlasa da zamanla çevresindekilerin ona karşı tepki göstermesine ve sonunda yalnız kalmasına neden olur.

Kemel ise genç ve deneyimsiz olmasına rağmen işini öğrenmeye, görevlerini yerine getirmeye ve çevresindeki insanlara karşı anlayışlı davranmaya çalışır. Kimseyi korkutarak kendisine saygı duyulmasını beklemez. Onun gücü, fiziksel üstünlüğünden değil, sabrından, çalışkanlığından ve kendisine olan saygısından gelir. Abakir'in baskısı karşısında geri adım atmaması, Kemel'in zamanla kendi kararlarının arkasında durmayı öğrendiğini gösterir. Hikâye böylece insanları zorla yönetmenin gerçek bir liderlik olmadığını ortaya koyar. Saygı kazanmak için güç kullanmak yerine güven vermek, sorumluluk almak ve başkalarını önemsemek gerekir. Abakir'in sonunda gruptan kaçıp gitmesi de baskıya dayanan bir otoritenin uzun süre ayakta kalamayacağını gösterir.

Örnek Sahne: Kemel ile Abakir traktörün gölgesinde dinlenirken Abakir ondan sırtını kaşımamasını ister. Kemel bunu reddedince Abakir öfkelenir ve emrini tekrarlar. Kemel, Abakir'in yalnızca bedeniyle çalışan, yaptığı işin anlamını düşünmeyen biri olduğunu söyleyince aralarında kavga çıkar. Abakir fiziksel olarak daha güçlüdür ve Kemel'i defalarca yere serer. Kemel ise her seferinde yeniden ayağa kalkıp karşı koyar. Sonunda aldığı ağır bir darbeye yere düşer ve bir süre kıpırdamaz. Yine de ağlamaz ve pes etmez. Abakir kendisini galip sanarak sakın bir şekilde üzerini giyip uzaklaşır. Kemel ise ayağa kalkar, traktörün yanına döner ve yeniden pulluğun başına geçer. Bu sahne, Kemel'in fiziksel olarak yenilmiş olsa bile gururundan ve kendi iradesinden vazgeçmediğini gösterir.

Sovyet Politikası: Bireyin Hayatına Müdahale

Hikâye, Sovyet döneminde devletin ekonomik ve toplumsal politikalarının genç insanların hayatlarını nasıl şekillendirdiğini gösterir. Kemel okuldan yeni mezun olmuş, geleceğiyle ilgili kendi hayalleri bulunan genç bir adamdır. Anarkhay'a gelirken traktör sürücüsü olmayı ve yeni toprakların tarıma açılmasına katkıda bulunmayı ister. Ancak daha bölgeye gelir gelmez kendi isteğine göre değil, çalışma alanının ihtiyacına göre su taşıyıcısı olarak görevlendirilir. Böylece bireysel hedefleri, kolektif çalışmanın gerektirdiği görevlerin gerisinde kalır.

Anarkhay'daki yaşam da insanların günlük hayatlarının büyük ölçüde çalışma düzeni tarafından belirlendiğini gösterir. İşçiler, ağır koşullarda belirlenen görevleri yerine getirir; kişisel istekleri ve rahatlıkları çoğu zaman ikinci planda kalır. Kemel'in traktör kullanma isteği, yalnızca bir meslek seçimi değildir. Genç adam kendi yeteneklerini geliştirmek, daha nitelikli bir iş yapmak ve geleceğini kendi çabasıyla şekillendirmek ister. Buna karşılık bulunduğu sistem, ondan öncelikle verilen görevi yerine getirmesini bekler.

Kemel'in Abakir'le yaşadığı çatışma da bu durumun bir başka yönünü ortaya çıkarır. Abakir, işyerindeki hiyerarşiyi ve kendi otoritesini kullanarak Kemel'in davranışlarını kontrol etmeye çalışır. Kemel ise zamanla bu baskıya karşı çıkmayı ve kendi kararlarının arkasında durmayı öğrenir. Böylece hikâye, bireyin tamamen sisteme karşı çıkmasından çok, kolektif düzen içinde kendi iradesini ve kimliğini koruma çabasını ele alır.

Bu açıdan Anarkhay, yalnızca bakir toprakların tarıma açıldığı bir çalışma alanı değildir. Aynı zamanda genç insanların devletin belirlediği ekonomik hedefler doğrultusunda hayatlarını şekillendirdikleri bir ortamdır. Kemel'in deneyimi, Sovyet toplumunda bireysel isteklerle kolektif sorumluluk arasındaki gerilimi görünür hâle getirir.

Örnek Sahne: Kemel Anarkhay'a geldiğinde traktör sürücüsü olmayı hayal ederken kendisini su taşıyıcısı olarak bulur. Gün boyunca iki traktöre su, yakıt ve yağ taşır; ağır işten yorulmasına rağmen traktör kullanma isteğinden vazgeçmez. Abakir'in sürekli baskısından ve aşağılayıcı tavrından bunaldığında Anarkhay'dan ayrılmaya karar verir. Sorokin onun peşinden gider ve Kemel'le geleceği hakkında konuşur. Daha sonra Kalipa kendi yerini ona teklif eder ve Kemel traktörün yanında çalışmayı kabul eder. Bu olay,

Kemel'in kendi geleceğiyle ilgili karar vermek istemesine rağmen çalışma düzeninin ve kolektif ihtiyaçların onun seçeneklerini nasıl sınırlandırdığını açıkça gösterir.

Kusurlar

Bencillik: Baskı ve Kötü Muamele

Hikâyede baskı ve kötü muamele, özellikle Abakir'in Kemel ve Kalipa'ya karşı davranışlarında görülür. Abakir, sahip olduğu gücü başkaları üzerinde baskı kurmak için kullanır. Kemel'e sürekli emir verir, onu küçümser ve iş sırasında sınırlarını zorlar. Kalipa'ya karşı da duyarsız davranır. Aralarındaki ilişkiye rağmen onun duygularını önemsemez; hamile kaldığında ise sorumluluk almak yerine durumu kendi istediği şekilde çözmeye çalışır. Böylece Abakir'in davranışları hem fiziksel hem de duygusal baskıya dönüşür.

Kemel, Abakir'in bütün baskılarına rağmen kendi onurunu korumaya çalışır. Ağır alışma koşullarına dayanır, aşağılanmayı kabul etmez ve sonunda açıkça karşı çıkar. Kalipa ise Abakir'e duyduğu sevgi nedeniyle bu ilişkiden uzaklaşmakta zorlanır ve yaşadıkları karşısında büyük bir üzüntü duyar. Abakir'in davranışları zamanla çevresindeki insanların ondan uzaklaşmasına ve sonunda tek başına kalmasına yol açar.

Abakir'in sürekli öfkeli olması ve insanları kontrol etmeye çalışması, kendi hayatından duyduğu memnuniyetsizlikle de ilişkili olabilir. Kendisini mutsuz veya sıkışmış hissettiği için öfkesini çevresindekilere yöneltiyor olabilir. Başkaları üzerinde güç kurmak, kendisini daha güçlü hissetmesinin bir yolu hâline gelir. Ancak bu tavır hem çevresindekilere zarar verir hem de sonunda Abakir'i yalnız bırakır.

rnek Sahne: Abakir'in Kemel'e karşı tutumu, ilk günlerde tarlayı sürerken açıkça görülür. Kemel'i pulluğun keskin bıçaklarının altında kalabileceği konusunda sert biçimde uyarır, ancak ona nasıl çalışması gerektiğini doğru dürüst anlatmaz. Traktörü taşlı ve engebeli arazide hızla sürerek Kemel'in dayanıklılığını sınar. Kemel sert metal koltukta otururken toz ve egzoz dumanı içinde kalır; bütün gücüyle pulluğun kol-larına tutunur. Abakir ise onun ne kadar zorlandığıyla ilgilenmez. Dinlenmesine fırsat vermeden çalışmasını ister, pulluğu kontrol edip yaptığı işleri sert biçimde eleştirir. Kemel bütün bu baskıya rağmen görevini bırakmaz. Bu sahne, Abakir'in gücünü başkalarına yardım etmek için değil, onları korkutup kendi istediğini yaptırmak için kullandığını gösterir.